

СВЕТЛОЗАР ИГОВ - ЛИТ. ДОКЛАДИ 2009

ДУМИ ЗА ПРОЗАТА

За годишния литературен преглед Бургас - 2009 година в раздела проза - художествена и нехудожествена - бяха представени 30 книги от 25 автори, трима от които са представени с по две книги, а две от книгите са дело на авторски колективи. Шест от книгите имат като година на издаване 2008, а една дори е от 2007 и тъй като предполагам, че не са били включени в предишните годишни прегледи, ги разглеждам равнопоставено с издадените през 2009 година книги, както, предполагам, издадените през последните два месеца на тази година книги ще бъдат разгледани, заедно с книгите от 2010 година.

Четири от разглежданите тук книги са издадени от три софийски ("Аргус", "Нова цивилизация" и на Софийския университет) и едно пловдивско ("Жанет 45") издателство, една книга е без издателско означение, а останалите 25 книги са дело на бургаски издателства. От издадените в Бургас книги по една са издадени от "Димант", "Балтика", "Офир", и "Бургас днес и утре", а 21 - от издателство "Либра скорп". Издателската доминация на "Либра скорп" е очевидна и е похвална грижата му да представя автори от Бургас и региона, особено що се отнася до документалната литература - историческа, биографична и мемоарна, културологична, етнографско-фолклористична - посветена на Бургас и югоизточна България. Впрочем и четирите други бургаски, както и небургаските издателства, са публикували качествени книги на бургаски автори. Искам да кажа, че нормалното функциониране на една национална култура се осъществява най-добре не чрез хипертрофиране на тенденциите към централизация или регионализация, а чрез функционалния баланс, взаимопроникване, обмен и презентирание на културните ценности и на регионално, и на национално равнище.

Количествените подходи не могат да кажат нищо за качеството на културните явления, те могат само да подскажат нещо за тенденции в културния живот. А за да мога по-внимателно да пристъпя вече към оценката на разглежданите книги, ще ги обособя най-напред жанрово, колкото и условни да са тези граници, дори между онова, което наричаме "художествено" и "нехудожествено".

Най-общо може да поделим представените 30 книги в две основни групи - художествена и нехудожествена проза.

Нехудожествената проза е представена със 17, художествената - с 13 книги.

Нехудожествената проза също може да бъде поделена в няколко раздела - мемоарни, автобиографични и биографични текстове (5 книги), родови хроники и селищни монографии, документални и научни изследвания из историята, стопанството, културата, образованието, етнографски и фолклористични проучвания за Бургас и региона (7 книги) и литература за литературата и изкуството, критика, литературознание, изкуствознание, анкети, биографии и изследвания за писатели и дейци на изкуството (5 книги).

Художествената проза е представена с 13 книги, от които 7 книги с повести и романи и 6 книги с разкази и прозаически скици и импресии.

Нехудожествена проза

Нехудожествената проза е представена със 17 книги. Най-много сред тях са регионалните изследвания на културната история на Бургас и югоизточна България. В това отношение Бургас има стари традиции и е хубаво, че те не секват, а продължават, като едновременно се разширяват тематично и се обогатяват методологически.

Особено ценно е това, че се преиздават стари книги с непреходно документално значение, каквато е например книгата на *Д. Стамболиев* "Въстанието в Странджа и турските зверства", издадена в Бургас през 1903 година и преиздадена от "Либра скорп". Не би било зле преиздаването на подобни книги за продължи, дори да се създаде специална библиотека да това класическо наследство. Необходимо е също така подобни издания да бъдат придружавани от студии от съвременни специалисти по темите, които да дават по-широк научен контекст на проблемите, както и сведения за авторите на трудовете. (Не можах например да узная как е името на Д. Стамболиев, нито кой е той.)

Юбилейният сборник "*Бургас 1912-1932*", издаден по случай 130-годишнината от освобождението на града, е пети по ред сборник от този род с краеведски изследвания. Той съдържа девет изследвания из областта на политическата, стопанската и културната история на града. Добре би било такъв тип издание да се превърне в периодично и необвързано с юбилеи, като постоянно място за публикации на краеведски изследвания от Бургас и региона.

Издадената след смъртта на авторката *Стойка Кънева* книга "**Под небето на Еркеч**" представя образцово фолклористично изследване на обредите и обредните песни в село Козичино, община Поморие, на което авторката - начална учителка в родното си село и ръководител на прочул се в България и по света фолклорен състав, е посветила целия си живот. Прави чест на редакторите Георги Райков и Златин Кънев и на община Поморие, че са подготвили тази книга, съхраняваща паметта за фолклорното богатство на Еркеч и за неговата популяризаторка и изследователка.

Минният инженер *Димитър Сребков*, роден в Северна Добруджа, но свързал живота си с Бургас, се е посветил и на изследване на своя преселнически род в родовата хроника "**Преселението**", която представя продължение на "Родословие на Доксановия род от Северна Добруджа". С много обич към предците и чувство за историческа памет родовата хроника на Сребков проследява в различни аспекти битието на Доксановия род, съчетавайки селищни проучвания, генеалогия и историческа хроника, етнографски и фолклорни изследвания, лични спомени и богат снимков архивен материал.

Останалите три книги от този раздел представят изследвания на учебното дело в Бургас и региона. Докторът по педагогика *Георги Янков*, автор на множество регионални изследвания, в книгата "**Учебното дело в община Средец**" проследява исторически развитието на образователното дело и училищата в странджанския град Средец и средецкия край. Върху основата на богат документален материал е написала своите две книги доц. дин *Маргарита Терзиева* - "**История на учебното дело в Бургас 1878-1944**" и "**Педагогическото образование в Бургас през втората половина на ХХ век**", които очевидно представят фрагменти от по-широк

проект за обща история на учебното дело в Бургас, на който пожелавам успех. Ако трябва да сравня книгите на двамата автори, защото те са жанрово-тематично съпоставими, бих отбелязал по-голямата научна строгост и систематичност у Терзиева, за сметка на непреодоляна на места публицистичност у Янков, разбираема впрочем поради собственото му ентузиазизирано съучастие в развитието на учебното дело в Средецко.

Следващата група книги представят спомени.

Две от тези книги - **“Цветя за директора”** и **“Хората не са автори”** - носят авторското име на **Стоян Тодинов**, дългогодишен кореспондент на в. **“Работническо дело”** в Бургас, но както сам Тодинов отбелязва - автори на книгите са: на първата - 31 директори на училища от Бургаска община, на втората - 29 души “с различни професии, възраст, образование, манталитет”, които пишат свои изповеди, озаглавени и центрирани смислово от различни сентенции и житейски мъдрости. Изключително разнообразни като жанрови подходи - от есето до кратката автобиография - тези изповеди представят както своеобразни духовни автопортрети на своите автори, така и пъстрата мозайка на един колективен автопортрет на времето.

Книгата на **Георги Мавродиев “Доковане до чистия извор”** представя биографичен разказ за служител от МВР и спортен деятел - Коста Ганев.

“Пътеки към Балкана” са наречени издадените посмъртно мемоари на **Костадин Велев** (1899-1978), участник в Първата световна война и септемврийското въстание, комунистически функционер, политзатворник и партизанин от село Лозарево, Карнобатско. **“Моите спомени”** представят мемоарен разказ на участничката в Отечествената война **Анастасия Георгиева**.

Тези три книги (биографично и автобиографично) представят типа “борец за/ строител на социализма”, но - дори и по-разнообразно организирани спомени на Анастасия Георгиева - не надмогат създадените нарративни клишета на този биографичен тип. Искам да бъде добре разбран, не става дума за идеология и политика, а за (авто)биографични нарративни модели, чиито клишета могат да бъдат както “строител на социализма”, така и “репресиран от тоталитарен режим”, каквито също се навъдиха в последните две десетилетия. Както не става дума за увлекателността на разказване, а за индивидуалната автентичност на разказаната лична история.

И накрая в раздела на нехудожествената проза ще се спра на 5-те книги от областта на литературознанието и изкуствознанието. Най-напред ще отбележа колективния **сборник “Аз не живея, аз горя”**, съставен от **Светла Асенова** и **Георги Райков**, с подкрепата на община Поморие” от “Либра скорп”, който съдържа материали от националната конференция в Поморие по случай 130-годишнината от рождението на П. К.Яворов и 50-годишнината на Яворовите дни в Поморие. След поместеното в началото поздравително писмо на поета Валери Петров към конференцията следват три ценни научни приноса на литературоведите Николай Даскалов, Михаил Неделчев и Цветан Ракъовски, всеки от който от гледна точка на своите професионални специализации обогатява представата за творческия свят на Яворов и неговата рецепция. Трина писатели - поетите Екатерина Йосифова и Георги Константинов и белетристът Любен Петков са написали чудесни есета за поета. В своята малка студия “След смъртта на бати животът ми е безсмислен” неуморният изследовател Георги Райков ни запознава с малко известни и неизвестни дори на

специалистите факти и документи за личността и трагичната смърт на Никола Крачолов, самоубил се два месеца след брат си, също отнесъл тайната на своя живот и смърт в гроба. Малко по обем, за разлика от големите конференционни сборници, пълни нерядко и с доста плява, но изключително добре направено издание.

Малка по обем е и книжката на **Мариана Праматарова** **“Бургаски музи по света”**, но не намирам особено ласкави думи за нея. Не защото от нея не можем да научим нещо за двацет творци от Бургас, работещи днес - ако не по света, то поне извън Бургас, а защото веднага ми се налага сравнението с подобни книги на журналистите Здравко Гълъбов и Румяна Емануилиду, съответно за пловдивски и бургаски творци, които са нещо много повече от вестникарски интервюта, превръщат се в анкети, съдържащи ценни приноси и за биографията на творците и за местния и национален културен живот. Книгата на Праматарова е доста постна дори от гледна точка на повърхностните вестникарски интервюта. Пример за пропусната възможност.

Пълна противоположност в това отношение е първата част от анкетата на **Георги Ингилизов** с писателя **Христо Карастоянов** със заглавие **“Животът”**. Сам опитен журналист и което е още по-важно - талантлив белетрист, Георги Ингилизов е направил задълбочен разговор с писателя, който има стойност и на творчески портрет, не само защото книгата е снабдена с библиография и отзиви за творчеството на Карастоянов. Въпреки че не крие приятелските си пристрастия към своя “обект”, Ингилизов е избегнал обичайната слабост на подобни трудове, самоизтъкването, а се е отдръпнал, за да даде изцяло думата на анкетирания, но умелите му въпроси разкриват великолепно познание не само за писателя, с когото разговаря, но и за литературния контекст, за обществото и историята. Така анкетата представя не само житейската и творческа биография на един от значимите и интересни писатели на последните три десетилетия, но и представя своеобразен биографичен роман като живост на изложението.

Макар че ми липсва необходимата специална образование, за да мога да дам компетентна професионална оценка на музиковедската книга на **Ясен Воденичаров** **“Спектралната музика (изследвания в областта на музикалната акустика и приложението на новите технологии в съвременния музикален език)”**, четох книгата с голям познавателен интерес, бих казал - на научно-популярно равнище, защото задълбочено образованият - завършил софийската и парижката консерватория автор умее и да пише ясно, точно и изразително, което прави възможно и дилетанти като мен да получат представа за “спектрализма” като феномен и спектралната музика като тенденция в контекста на модерната музика и съвременните музикални езици. Не се съмнявам, че книгата ще получи достойно признание.

Мисля, че едно от събитията на бургаския литературен живот през последните години е критическата книга **“Ходове на въображението” /1/** на познатия и като поет и белетрист **Иван Сухиванов**. Наричам я събитие на бургаския литературен живот, именно защото - макар и близо половината от рецензираните в нея автори да са от Бургас - книгата - като професионална критика - не се изчерпва с представяне на литературата от Бургас. Но и не само защото представя не-бургаски автори - от Цветан Марангозов, Георги Господинов и Пламен Антов до Марин Бодаков, Мира Душкова и Десислава Неделчева, както и класици като Йордан Йовков, Гео Милев и Константин Константинов - книгата на Сухиванов като професионална литературна критика има

надрегионално литературно значение. Какво имам предвид когато правя това разграничение? Не мястото, където живее авторът и изданията, в които публикува, нито тематичния обхват на творчеството му. А стойността на художественото му дело и критериите му за оценка и апаратурата на интерпретация, които да са съизмерими с високи образци на националната литература и критика. Преди трийсетина години в статията "Провинция и култура" говорих в този смисъл положително за тенденциите към децентрализация в тогавашния литературен живот, колкото и плахи все още да бяха. И един от примерите, които давах, бе Христо Фотев и бургаската поетична школа. Писал съм и за това, че в онази години в алманах "Море", може би като по-отдалечено от институциите на централизиран контрол, се появяваха и по-дръзки граждански, и по-новаторски като поетика творби. В провинцията, дори и в по-тежки моменти от гледна точка на свободата на словото, винаги все пак е имало творци с национална значимост - от Чудомир и Иван Хаджихристов до Петър Алипиев, Христо Фотев и Биньо Иванов. Но твърде малко са критиците, изявили се пълноценно в провинцията, може би защото за изявата на един критик преди години близостта до литературната периодика е от голямо значение. Днес, когато компютрите унищожиха разстоянията, а и в провинцията има доста университети, издателства, издания става по-възможно и критик да се изяви пълноценно в провинцията. Бях чел ред от критическите публикации на Сухиванов в печата, но едва събрани в книга, можах да оценя цялостното им значение, особено в най-трудния критически жанр - кратката рецензия. Сухиванов има солидно изградени критически критерии и апаратура, изразителен индивидуален критически език, отличаващ се с лапидарност и интерпретаторска прецизност. С други думи - в Бургас вече има зрял професионално специализиран критик, който е сред значимите имена на новата българска критика през последните две десетилетия.

Художествена проза

Представените за прегледа през 2009 година книги художествена проза са 13, 5 романа и 1 повест, 1 книга с повести и разкази, 4 сборника с разкази и 2 в по-неопределения жанр на къси прозаически скици и импресии.

Мария Дубарова е издала в общ том двата си романа "**Избраният**" и "**Синята жена**", което всъщност е третото им издание. И тъй като оценката им вече е давана на предишни прегледи, тук заслужава да се отбележи само факта на преиздаването като свидетелство за това, че читателската публика на тези романи се разширява и продължава във времето. Пожелавам го и на всички останали автори.

Най-младата от представените в прегледа автори е **Анита Райкова**. Седемнадесетгодишната гимназистка дебютира в един любим на младата аудитория жанр, сроден с фолклорните вълшебни приказки. Нейната повест-фентъзи "**Острието на съдбата**" (Либра скорп, 2009) разказва за битката между Доброто и Злото, олицетворени от белите магьосници архаяни, начело с Артал и черните магьосници морделеси, начело с Мракодил, който се съюзява с вожда на уагрите Городей. Следвайки жанровите правила с определено повествувателно умение, младата авторка въвежда и нови фантазни персонажи, които след приключения, битки и изпитания ни довеждат до щастливия край за главните герои - принцесата на елфите Нироме и влюбения в нея юнак

Араден. В анотацията към книгата пише, че Анита мечтае да стане известна писателка. Пожелавам сбъждане на мечтата ѝ, но предполагам, че макар и съвсем млада, Анита вече знае, че писателската слава не е само сладка.

Предполагам, че повестта **“Плаване към Финикия”** (Либра скорп, 2009) от **Емануил Павлов** ще се хареса на любителите на моряшката романтика, макар че неговата Финикия не е въплъщение на приключенска екзотика, а “страната” на вулгарно тържество на финикийските знаци, превръщащи се в единствена ценност. Въпреки разказваческите си умения, авторът не е разгърнал зряло нито приключенското, нито социалното и повестта му не надхвърля равнището на забавно-анекдотичното.

Освен излезлия през 2009 година роман **“Гларус в клетка”** **Милчо Касъров** ми изпрати и излезлия през предходната година свой роман **“Опасни интриги”**, получил наградата на критиката за най-добър криминален роман-политически трилър за 2008 година. И тъй като този жанр е от любимите ми четива, прочетох го още преди да започна да чета систематично годишната продукция от 2009 година. И изпитах истинско читателско удоволствие от едно интригуващо увлекателно четиво, което не само следва всички правила на жанра, но и представя великолепен социален и политически роман, разкриващ процесите на корупция и разложение по всички етажи на тоталитарното общество. Романът не само заслужено е получил наградата **“Инспектор Стрезов”**, но и се нарежда сред най-добрите български образци в жанра.

Може би защото го четох след **“Опасни интриги”**, романът **“Гларус в клетка”** не ми направи така силно впечатление. С което не искам да кажа, че е слаб роман. Напротив, Милчо Касъров умее да разказва увлекателно. Става дума за това, че фикционализирането/романизирането на една вероятно автобиографична история не е постигнало онова, което би могло да бъде разказано като биография или мемоар. Това забелязвам и в много други творби от подобен тип, които са написани като романи, но имат значение повече като документално свидетелство за времето и хората.

Янчо Чолаков през 2009 е представен с две книги - романа “в жанра фолкпънк” **“Запали свещ на дявола”** (“Аргус”), вече получил първа награда в конкурс за фантастика, и сборника с повести и разкази **“Упражнения по безсмъртно писане”** (“Офир”). И двете книги представят един автор със силна разказваческа дарба, инвентивно и буйно въображение, солидна и прецизна историческа и хуманитарна ерудиция, чувство за хумор, иронични обрати и пародийни травестии. Бих определил романа му и като социална антиутопия, но фентъзи-ужасите на Янчо Чолаков не визират някаква далечна бъдеща съдба на България и Балканите, а само представят гротескно разкривени днешни социални и ментални тенденции. И това съвсем не е намусено мрънкане от ретросоциосталгичен тип, а визията на един остър социален диагностик. И в световната, и в славянските литератури (“Крале Марко за втори път сред сърбите”, “Пан Броучек на луната”) социалните сатирици са ползвали похвата да преместват фолклорни, митологични и литературни герои от собствения им в друг социален, цивилизационен и исторически контекст, но модерната фантастика не само усили и разнообрази тези похвати на пренасяне, но и има визия за светове, поставени пред неподозирани доскоро предизвикателства. Сборникът с различни като повествувателен обем 9 повести и разкази - от кратката портретна скица в духа на

Канети, "Чревоугодникът", до романовидната "История на самотния редник" - показва тази гъвкавост на Янчо Чолаков да избира и смесва различни епохи и митологии, но и да ги моделира художествено по разнообразен начин. Янчо Чолаков е за мен едно от големите открития в литературен Бургас. Не защото аз самият не съм ревностен читател на тези жанрове, а защото и в световен, а вече и в български мащаб като че има някакво насищане, бих желал да прочета от този талантлив разказвач с мощно въображение повествуване в друг жанр, който не чрез алюзии, а директно моделира художествено драматизма на днешната социална действителност.

Може би защото вече бях заситен от фентъзи истории, не можах да преглътна романа **"Колобърът" на Динко Динков**. Меа culpa! Прекалено много персонажи, истории, проблеми са напъхани в една книга.

В областта на късата художествена проза има 2 книги без ясна жанрова определеност и 5 сборника разкази.

"По цветните пътеки на сезоните" на Пепа Симеонова съдържа кратки прозаически текстове, трудно жанрово определени - някои приличат на есета, други - на импресии, дори на разкази и приказки. Авторката притежава изразна култура, утвърждава определени естетически и нравствени ценности, но книгата ѝ тъне в някаква импресивна мъгла и мекомелодраматична моралистичност.

Малко по-добро впечатление прави друга книга на смесена в жанрово отношение кратка проза (тук дори към прозаическите скици и импресии има и доста творби, които могат да бъдат наречени стихотворения) - **"Притча за момичето с къдриците"** от **Десислава Георгиева**. Всъщност това е най-добре полиграфично направената книга на издателство **"Либра скорп"** - като хартия, шрифтове, печатарско мастило, корично оформление, илюстрации (худ. Иван Додов, графичен дизайн инж. Христо Петров). Другата книга с изискано полиграфично оформление е на издателство **"Жанет 45"**, което впрочем отдавна е известно със стремежа си към полиграфичен перфекционизъм. Всички останали от представените в прегледа книги имат само повече или по-малко - но не повече от средно - прилична полиграфия. Но не само поради по-добрия си печатен изглед книгата на Десислава Георгиева оставя по-добро впечатление от тази на Пепа Симеонова. У Симеонова липсват клишираната дидактичност на Георгиева; особено в пътеписните ѝ текстове за Кападокия, Италия, Виена, Куба има конкретност на изображението, усет за индивидуалния "дух на мястото". Но за да върви напред тази очевидно нелишена от изразна дарба и художествена впечатлителност авторка трябва да се стреми да бяга от тези най-удобни на литературния дилетантизъм жанрово-стилови форми.

Ако трябва все пак да избира коя от обособените тук жанрово области на тазгодишната бургаска проза ме впечатли най-много, ще кажа - късият разказ, както са назвали своите сборници петима от представените автори (за книгата на един от тях, Янчо Чолаков, вече стана дума). В българската литература днес има повече романисти, отколкото разказвачи, за разлика от традицията, където успехите на романа бяха епизодични. Не бих казал, че в днешен Бургас липсват романисти, напротив, вече споменах и романи, които доста ме впечатлиха, но и известно оживление на късия разказ ме впечатли като жанрово-художествена тенденция, макар че вътре в

разказната формация тенденциите са две - и противоположни, в едната се чувства утихването на стари разказвачески традиции, в другата - търсене на нова разказна концептуалност и стилистика.

Дългогодишния кореспондент на "Стършел" **Руси Русев** се представя със сборника къси разкази "**Бухали на площада**" ("Бургас днес и утре"). Журналистическото в тях личи по стремежа към кореспондентна краткост на изказа, на места се чувства и публицистичен оценъчен патос в отношението към представянето на социални явления и човешки типове, представяни чрез схематизирани "ивановски" имена. Разкази от типа на "Метаморфозата" и "Коктейлът" показват домогването до същинската разказна художествена структура, макар че и прозаични скици с по-директна социално-моралистична насоченост като "Полковниците" имат своите функции в представянето на една недъгава действителност.

Разказите на **Атанас Радойнов "Крайпътен огън"** ("Балтика") ни го представят в отдавна познатото му амплоа на влюбен в Странджа писател, който вплита своите краеведски, етнографски, фолклористични и културологични знания в увлекателни и силно лирически одухотворени повестувания, напомнящи ми по нещо Пришвин и Паустовски, но с ярък български колорит и вкус към обредно-митологичното. Тези разкази са несъмнено продължение на традицията, която през 60-те години критиката нарече коренотърсачество, но с особено силна романтико-лирическа интонираност, която в своя - не хронологически, а смислов - край вписва предтечи и учители като Емилиян Станев и Христо Фотев в своите романтични легенди и митове.

От поезията идва в прозата **Тома Троев** с разказите си "**Папурният бряг**" ("Либра скорп") и сам желае да открием в неговата "иначе сурова проза ...макар и малко поезия". Поезия в разказите му откриваме доста, тя придава своеобразния чар на книгата, но прозата му е по-скоро "документална" отколкото "сурова", в смисъл, че постига илюзията, че представя живота "такъв, какъвто е". Но ние винаги виждаме това, което искаме да видим, а Тома Троев е видял в него романтиката на морето и брега, не съвсем същата, но от она тип, който присъства в българската маринистика след Славчо Чернишев. И ако у днешния бургаски колега на Троев Емануил Павлов романтиката е на откритото море и се движи към социалната сатира на страната на тържеството на паричните знаци, у Троев морската романтика е "брегова" и се движи към поетичния символ на Папурния бряг. Така както Созопол и Бургас имат своята литературна одухотвореност, така и Сарафово вече има своя поетически символ в Папурния бряг. Папурния бряг не е само символ на красотата, неговият постоянен срив крие и някаква тревожна заплаха. Тома Троев, също както Атанас Радойнов, вижда социалния трагизъм на своето време, дори безжалостно директно е назовал като престъпници и гангстери хероите на новото време, но в прозата му доминира романтично-поетичното сияние на красотата, а не ужаса на социалното всекидневие.

"**Апокалипсисът е дело лично**" /2/ ("Жанет 45") е дебютна книга с разкази на **Николай Фенерски**. И този автор прави поклон към традицията, към митичния Северозапад на Радичков, понякога и той се движи на ръба на социалния мелодраматизъм като Деян Енев, друг от безспорните му учители. Но тази книга представя съвсем новаторски тенденции в съвременната българска литература. Не само защото използва в някои разкази "аз"-изказа (иначе владее и функционално променя различни перспективи и наративни техники), прозата му създава илюзия за автобиографичност и "преживяност" на разказаното. Но тази субективна основа се извисява до

истинска художествена универсалност не само защото има и отстранени визии към света, а защото създава такъв художествен модел на света, в който съвременния човек може да огледа себе си. Фенерски умее да представи като хуманистичен център на света и социалните дъна и периферии, и смятани за маргинални личности, да освети с човечност и пропаднали каузи, да представи и безприютността на съвременния свят, и уюта на сътворяваните ценности и съхранен смисъл. Разкази като “Творителен падеж” го показват като майстор на изтънчени интелектуално-лингвистични игри, “Жената, която правеше торти” подсказва, че случайността на житейските обрати не е само случайност. Макар че аз лично бих избрал за финала на този разказ вместо “тя разбра, че животът ѝ едва сега започва” чеховското “на нея ѝ се струваше, че животът едва сега започва”. Във всеки случай дебютната книга на Николай Фенерски е за мен най-ценното откритие в бургаската проза 2009. Желая на автора “добър път” в българската литература.

Както и на всички останали. Литературата е и място на надеждите.

/1/ Книгата “Ходове на въображението” на Иван Сухиванов получи общинска награда “Петко Росен” за нехудожествена проза. /бел. ред./

/2/ Книгата “Апокалипсисът е дело лично” на Николай Фенерски получи общинска награда “Пегас” за художествена проза. /бел. ред./